

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ПРАВОВЕ ПОНЯТТЯ «ПРОФЕСІЙНА ТАЄМНИЦЯ»

ЯКИМЕНКО Дмитро Іванович,
*магістрант Національної
академії Служби безпеки України*

В юридичній науці до цих пір немає єдності в розумінні професійної таємниці. Так, в більшості наукових джерел під професійною таємницею розуміється інформація, яка має обмежений доступ і охороняється силою держави, і при цьому виникає внаслідок здійснення професійної (специфічної) діяльності певними категоріями зайнятих осіб. Реалізація професійної діяльності вимагає збереження інформації щодо неї в якості професійної таємниці.

Логінова С.М. пише, що професійна таємниця є поєднанням особистої та службової таємниці, що власне і породжує інститут професійної таємниці, та додає, що до професійної таємниці відносять медичну таємницю, таємницю судового захисту, досудового слідства (дівання), усиновлення, нотаріальних дій, запису актів громадянського стану, адвокатську таємницю та таємницю нарадчої кімнати [1, с. 25]. На наш погляд, дослідниця звужує поняття професійної таємниці, лише обмеженою кількістю професій, оскільки з часом зі збільшенням кількості осіб, які щоденно використовують конфіденційну інформацію в «еру інформаційних технологій», як свідчить практика, буде зростати кількість професій до правового статусу яких належатиме забезпечення збереження таємниці.

Важливою для розуміння суті професійної таємниці є її мета, тобто те для чого вона взагалі отримує відповідний правовий режим та охорону. На нашу думку, такий вид інформації призначений для забезпечення конфіденційності інформації, утвореної чи отриманої особами певних професій при виконанні своїх професійних обов'язків, охорони її від незаконного розголошення, використання, зміни чи знищення, захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб. Щодо функціонального характеру охорони професійної таємниці, то він перш за все передбачає врегулювання порядку отримання і використання такого виду інформації, а також формування правових гарантій збереження отриманих відомостей від розголошення. Водночас, в законодавстві відсутнє закріплення універсального визначення поняття «професійна таємниця», яке могло б застосовуватися у всіх без винятку галузях права.

На наше переконання, професійною таємницею можуть бути визнані лише ті відомості, що отримані при виконанні особою трудових чи інших професійних обов'язків за умови, що в момент отримання відомостей особа виконувала певну трудову діяльність за спеціальністю (фахом). Разом з тим, правовий режим професійної таємниці не може виникнути у випадках одержання і використання інформації з обмеженим доступом особою, яка не має на те відповідних повноважень, або уповноваженою особою, але коли особа не виконує свої посадові обов'язки. Тому, професійною

таємницею можуть бути визнані лише ті відомості, що отримані безпосередньо у зв'язку зі здійсненням відповідної професійної діяльності. Професійні таємниці передаються (довіряються) людьми в вигляді інформації в переважній більшості випадків за наявності фідучіарних (довірчих) відносин з представникам певних професій з метою реалізації ними своїх прав та законних інтересів. Захист від несанкціонованого розповсюдження таких професійних відомостей є прямим обов'язком суб'єкта у зв'язку з виконанням ним своїх професійних функцій. Варто зауважити, що навіть у випадку припинення зайняття певною професією, особа, якій стала відома така інформація, має обов'язок далі зберігати в таємниці відповідну інформацію.

Тугарова О.К. досить влучно, на наш погляд, звертає увагу на таку визначальну ознаку професійної таємниці, як фах особи, яка нею володіє: «Достатньою і необхідною умовою формування професійної таємниці є професія або фах утримувача інформації, тобто рід занять або трудової діяльності, що вимагає певних знань і навичок і є основним джерелом існування» [2, с. 60].

Виходячи з професій, що оперують професійною таємницею, до видів професійної таємниці дослідники традиційно відносять такі види таємниць, як слідчу, адвокатську, лікарську таємницю, таємницю нотаріальних дій, журналістську, експертну та деякі інші. Варто зауважити, що не існує єдиного переліку видів інформації, яка складає професійну таємницю. Відсутня єдина законодавча класифікація інформаційних ресурсів з обмеженим доступом. А це, в свою чергу, призводить до розмитості розуміння самого поняття.

Розгляд поняття професійної таємниці свідчить про те, що правове регулювання цього правового поняття ще не зовсім досконале. Оскільки навіть при правовому врегулюванні ще неповністю захищені інтереси самих суб'єктів правовідносин: їх володільців та осіб, які довірили таку інформацію. Чітко не окреслені правові критерії визначення інформації, яка належить до професійної. А це призводить до розмитості поняття. Очевидно така ситуація пояснюється догматами радянського права, де регламентації підлягала перш за все державна таємниця. Що ж до інших видів таємниці, і зокрема таємниці професійної, то їй законодавець не приділяв належної уваги. Сучасні виклики ставлять серйозну вимогу – забезпечення належної регламентації та охорони професійної таємниці (нотаріальної, лікарської, адвокатської та інших видів професійної таємниці).

Можемо підсумувати, що на сьогоднішній день регулювання поняття «професійна таємниця» ще не зовсім досконале, ще неповністю захищені інтереси самих суб'єктів правовідносин. Чітко не окреслені правові критерії визначення інформації, яка належить до професійної. Тому сучасні виклики ставлять серйозну вимогу – забезпечення належної регламентації та охорони професійної таємниці (нотаріальної, лікарської, адвокатської та інших), а отже підготовку та прийняття Закону України «Про професійну таємницю».

Список використаних джерел:

1. Логінова С.М. Адвокатська таємниця: теорія і практика: дис... канд. юрид. наук: 12.00.10. Київ, 2002. 183 с.
2. Тугарова О.К. Кримінально-правове забезпечення охорони професійної таємниці. *Актуальні питання публічного та приватного права*. 2017. № 2 (16). С. 58—62.

